

Sygn. akt V CNP 79/05

POSTANOWIENIE

Dnia 26 kwietnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie ze skargi A. S.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego

postanowienia Sądu Okręgowego w O., Sądu Gospodarczego

z dnia 13 lipca 2005 r., w sprawie z powództwa Zakładu Przemysłu Drzewnego w

M. sp. z o.o.

przeciwko A. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 kwietnia

2006 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 13 lipca 2005 r. Sąd Okręgowy w O. odrzucił, jako spóźnioną, skargę apelacyjną pozwanego A. S. w sprawie z powództwa Zakładu Przemysłu Drzewnego w M. Sąd ten wskazał, że doręczenie pozwanemu odpisu wyroku Sądu pierwszej instancji z uzasadnieniem było wadliwe, bowiem pozwany, mimo spoczywającego na nim zgodnie z art. 479⁹ § 1 k.p.c. obowiązku w postępowaniu w sprawach gospodarczych doręczania przez stronę reprezentowaną przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego odpisów pism procesowych z załącznikami bezpośrednio stronie przeciwnej, nie doręczył powodowi odpisu wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku. W tym stanie rzeczy obliczanie terminu do wniesienia apelacji počawszy od dnia doręczenia odpisu wyroku z uzasadnieniem nie było, zdaniem Sądu drugiej instancji, uzasadnione.

W wywiedzionej od powyższego postanowienia skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia pełnomocnik pozwanego zarzucił Sądowi Okręgowemu wyrządzenie pozwanemu szkody w kwocie co najmniej 6 494,36 zł, którą pozwany przedstawił do potrącenia z wierzytelnością powoda w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Jako uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody pozwany wskazał na okoliczność, że na skutek odrzucenia apelacji stracił możliwość przedstawienia zarzutu potrącenia roszczenia. Powyższą skargę oparto wyłącznie na drugiej podstawie z art. 424⁴ k.p.c., tj. na naruszeniu przepisów postępowania, a to art. 125, 126 i 128 k.p.c., rozdziału I „Apelacja” w dziale V „Środki odwoławcze”, w szczególności zaś art. 369 k.p.c., a nadto art. 479⁹ § 1 i 2 k.p.c., poprzez uznanie przez Sąd Okręgowy w O., że wniosek o uzasadnienie wyroku jest pismem w toku sprawy i że strona reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika ma obowiązek doręczenia go jako pisma procesowego bezpośrednio stronie przeciwnej. W konkluzji skarżący wniósł o stwierdzenie niezgodności powyższego, prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego z prawem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie ma dostatecznie usprawiedliwionych podstaw. Rozstrzygnięcie jej wymaga w pierwszej kolejności rozważenia samej istoty tego środka prawnego. Przede wszystkim więc stwierdzić należy, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie jest zwyczajnym środkiem zaskarżenia (przysługuje bowiem, zgodnie z wyraźnym brzmieniem art. 424¹ § 1 k.p.c., w zasadzie tylko od orzeczeń sądowych w sensie formalnym prawomocnych) i w ogóle nie służy zaskarzaniu orzeczeń. Wprowadzeniu tej instytucji do przepisów kodeksu postępowania cywilnego towarzyszył bowiem inny zamiar ustawodawcy: chodziło o stworzenie podstawy odpowiedzialności Skarbu Państwa za „delikt jurysdykcyjny”, o którym mowa w art. 417¹ § 2 k.c. Stąd położenie szczególnego nacisku na przesłankę wyrządzenia stronie szkody wydaniem prawomocnego orzeczenia. Tymczasem z treści skargi, przedstawionej Sądowi Najwyższemu do rozpoznania, wynika, że pozwany inaczej postrzega cel i charakter skargi, wyraźnie traktując ją jako surogat nieprzysługującego stronie zażalenia na postanowienie sądu kończące postępowanie w sprawie, w tym wypadku na postanowienie Sądu Okręgowego odrzucające apelację. Takie postawienie problemu doprowadziło skarżącego do niewłaściwego uzasadnienia skargi, która nie może odnieść pożądanego przez niego skutku, gdyż w postępowaniu o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sąd Najwyższy ani nie rozpatruje sprawy co do istoty, ani, pomijając przypadek, o którym mowa w art. 424¹ § 3 k.p.c., nie jest władny uchylić zaskarżonego orzeczenia. Może jedynie stwierdzić (tj. ustalić na potrzeby dalszego, odrębnego postępowania procesowego przeciwko Skarbowi Państwa), że zaskarżone orzeczenie w sposób rażący i oczywisty naruszyło prawo.

Należy w związku z tym wyraźnie stwierdzić, że przepisy kodeksu postępowania cywilnego o skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie mogą być interpretowane i stosowane w oderwaniu od przepisów kodeksu cywilnego, statuujących odpowiedzialność Skarbu Państwa za czyn niedozwolony, polegający na wyrządzeniu szkody przez niezgodne z prawem działanie przy wykonywaniu władzy publicznej, wyrażające się wydaniem przez sąd prawomocnego orzeczenia (art. 417¹ § 2 w zw. z art. 417 § 1 k.c.).

Wykazanie, że działanie sądu było (w sensie zobiektywizowanym) bezprawne, czyli że skutek zastosowania prawa doszło do jego naruszenia, jest jednym z istotnych elementów uzasadnienia skargi.

W sprawie niniejszej doszło do naruszenia prawa procesowego przez Sąd Okręgowy w O. Należy zgodzić się ze skarżącym, że wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku nie jest „pismem procesowym w toku sprawy”, zaś obowiązek nałożony na strony reprezentowane przez adwokatów, radców prawnych lub rzeczników patentowych w art. 479⁹ § 1 k.p.c. nie znajduje zastosowania do wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku; jest tak z przyczyn, które Sąd Najwyższy w sposób wyczerpujący wyłożył w uchwale z dnia 27 października 2005 r., III CZP 65/05 (OSNC 2006/3, poz. 50). Biorąc pod uwagę powyższe, nie można mieć wątpliwości, że Sąd Okręgowy bezzasadnie odrzucił skargę apelacyjną i gdyby stronie przysługiwało, z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia, prawo zaskarżenia tego postanowienia zażaleniem na zasadzie art. 394¹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy miałby podstawy do jego uchylenia. Rozważać można, czy naruszenie to było, jak zarzucał w skardze pozwany, oczywiste i rażące, skoro doszło do niego na skutek wykładni przepisu. W literaturze przedmiotu trafnie zwraca się uwagę, że orzeczeniem niezgodnym z prawem w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. w związku z art. 417¹ § 2 k.c. jest „orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, wydane w wyniku rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego stosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej”. Nawet jednak gdyby uznać, że orzeczenie, którego dotyczy skarga, jest niezgodne z prawem w rozumieniu wskazanych przepisów, to i tak nie ma podstaw do uwzględnienia skargi.

Nie powinno bowiem uchodzić uwagi strony skarżącej to, że bezprawność, czy też niezgodność z prawem orzeczenia jest jedną, nie zaś jedyną, przesłanką zasadności skargi, o jakiej mowa w art. 424¹ k.p.c. Postępowanie to służyć ma dochodzeniu w przyszłym procesie naprawienia szkody majątkowej wyrządzonej wydaniem takiego orzeczenia, dlatego też, jak wynika z tego przepisu, już w tym postępowaniu należy uprawdopodobnić, a więc wykazać w stopniu graniczącym z pewnością, istnienie szkody oraz adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy jej powstaniem (wyrażającym się zmniejszeniem stanu aktywów lub zwiększeniem

pasywów po stronie poszkodowanego) a wydaniem orzeczenia niezgodnego z prawem. Uprawdopodobnienie nie może polegać jedynie na samym twierdzeniu skarżącego o istnieniu szkody, w takim bowiem wypadku wymaganie określone w art. 424⁵ § 1 pkt 4 byłoby tylko formalnością. Obowiązkiem skarżącego jest zatem również wiarygodne uzasadnienie tego twierdzenia, albo poprzez powołanie się na ustalenia wynikające z akt sprawy, albo poprzez przytoczenie nowych dowodów, w świetle których, biorąc pod uwagę zasady logiki i doświadczenia życiowego, można zakładać powstanie szkody wskutek wydanego orzeczenia (tak m.in. w postanowieniu SN z 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05, OSNC 2006/1, poz. 16; podobnie w postanowieniu SN z 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, niepubl.).

Tego skarżący nie uczynił. Skarga zawiera jedynie wywód sprowadzający się do twierdzenia, że postanowienie Sądu Okręgowego pozbawiło skarżącego skorzystania z zarzutu potrącenia. Wbrew temu twierdzeniu, skarżący z zarzutu tego w istocie skorzystał, gdyż podniósł go w sprzecznie od nakazu zapłaty (k. 24), popierając go stosownymi dokumentami (oświadczenie pisemne dla B. — k. 26, faktura VAT — k. 27, dowody Wz — k. 28-32), a zasadność tego zarzutu oceniał Sąd Rejonowy. Zaskarżone skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenie niewątpliwie pozbawiło skarżącego prawa do oceny zasadności rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Rejonowy. Brak jednak podstaw do uznania, że istnieje związek przyczynowy pomiędzy wydaniem przez Sąd Okręgowy postanowienia o odrzuceniu apelacji a szkodą, oraz, że istnienie szkody zostało uprawdopodobnione. Skarżący opiera swe twierdzenie w istocie na założeniu, że apelacja zostałaby uwzględniona i zasądzona od niego na rzecz powoda kwota byłaby niższa wobec uwzględnienia zarzutu potrącenia. Takie rozumowanie nie ma jednak podstaw prawnych. Rzeczą Sądu Najwyższego w postępowaniu o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jak wskazano na wstępie, nie jest zastępowanie sądu drugiej instancji i rozstrzyganie, jakiej treści orzeczenie powinien wydać, gdyby nie odrzucił apelacji. Ocena zasadności wyroku wydanego przez Sąd Rejonowy, zaskarżonego odrzuconą apelacją pozostaje poza zakresem kognicji Sądu Najwyższego, a tym bardziej nie mógłby jej dokonać sąd powszechny w ewentualnym procesie odszkodowawczym. Sam zatem fakt nieuwzględnienia zarzutu potrącenia przez Sąd pierwszej instancji i odrzucenia – nawet wadliwego –

apelacji od takiego orzeczenia nie stanowi w żadnym wypadku uprawdopodobnienia wyrządzenia szkody.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c.